

LGD w perspektywie finansowej 2007-2013 i 2014-2020.

**Podsumowanie bieżącego i prezentacja
założeń przyszłego okresu programowania**



Europejski Fundusz Rolny
na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich



„Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Publikacja opracowana na zlecenie Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

– Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

LGD w perspektywie finansowej 2007-2013 i 2014-2020.

**Podsumowanie bieżącego i prezentacja
założeń przyszłego okresu programowania.**



Europejski Fundusz Rolny
na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich



„Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Publikacja opracowana na zlecenie Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Wyjaśnienie skrótów:

MRiRW – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

LGD – lokalna grupa działania

LSR – lokalna strategia rozwoju

RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność

UP – Umowa Partnerstwa

Wstęp

Już w latach 2004-2006, jako działanie 2.7 Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich” (SPO-Rolnictwo), wdrażany był Pilotażowy Program Leader+, jednak z uwagi na swój ograniczony charakter stanowił on jedynie wstęp i przygotowanie do kompleksowego zastosowania tego unijnego narzędzia w kolejnym okresie programowania.

Natomiast perspektywa finansowa 2007-2013 była pierwszą, podczas której w pełnym zakresie możliwa była w Polsce realizacja projektów w ramach podejścia Leader.



Jednocześnie dotychczasowa Inicjatywa Wspólnotowa Leader+, która w ramach perspektywy finansowej 2000-2006 i wcześniejszych, w swej klasycznej formie (a więc innej niż ta, którą przyjęto w Polsce w ramach SPO-Rolnictwo) realizowana była w oparciu o odrębne dokumenty programowe. Została ona bezpośrednio włączona w główny nurt polityki rozwoju obszarów wiejskich jako oś 4 programów rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach perspektywy finansowej 2007-2013, w tym także jako oś 4 Leader w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w Polsce.

Nigdy wcześniej polityka rozwoju obszarów wiejskich w Polsce nie uwzględniała zastosowania na podobną skalę oddolnego podejścia, zorientowanego na włączenie lokalnych społeczności w diagnozowanie problemów własnego obszaru i wypracowywanie sposobów ich rozwiązania.

Z perspektywy kończącego się już okresu programowania można zauważyć, że Leader, będący nie tylko podejściem oddolnym, ale również wielosektorowym, przekrojowym i partnerskim, dobrze wywiązuje się z powierzonego mu zadania, doprowadzając do realnej aktywizacji mieszkańców i wzmocnienia kapitału społecznego na wsi.

To wszystko, jak i sama realizacja tego podejścia, nie byłoby jednak możliwe bez lokalnych grup działania.

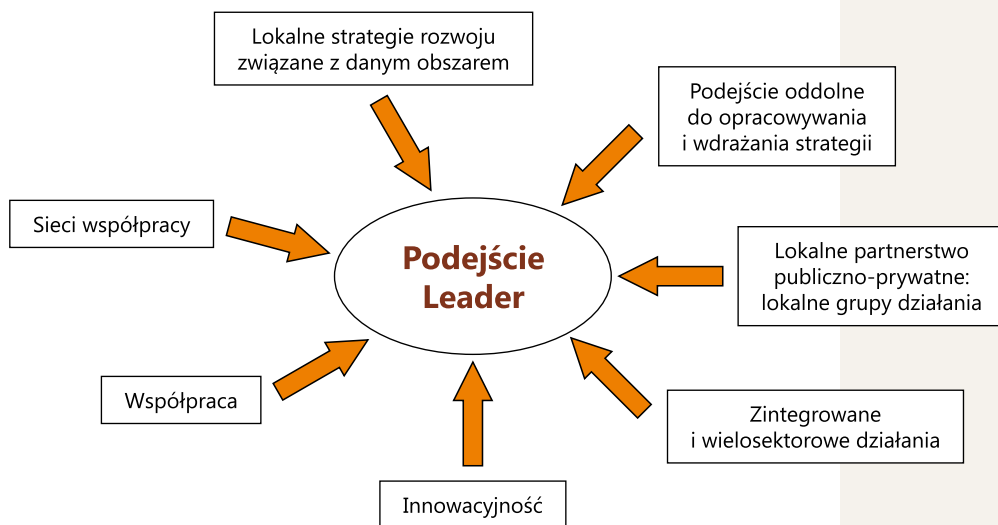


Charakterystyka LGD i podejście Leader



LGD to międzysektorowe partnerstwa tworzone przez przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego z danego obszaru, odpowiedzialne za realizację lokalnej strategii rozwoju opartej na podstawowych elementach podejścia Leader.

Siedem kluczowych cech metody Leader



Podstawowym zadaniem LGD jest wybór projektów, które mają być finansowane w ramach LSR, spośród projektów zgodnych z tą LSR, a więc wybór tych, które w największym stopniu angażują lokalne zasoby ludzkie, naturalne i kulturowe do tworzenia nowych miejsc pracy, bądź poprawy warunków i jakości życia na wsi. Podstawową zasadą rządzącą wyborem projektów w LGD, wynikającą wprost z oddolnego charakteru podejścia Leader, jest konieczność zapewnienia, iż na poziomie decyzyjnym minimum 50% stanowią partnerzy społeczni i gospodarczy.





Podejście Leader w PROW 2007-2013



Podczas wyboru oceniana była zarówno jakość LSR jak i potencjał LGD.

Należy zauważyć, iż powstałe grupy nie są tworamii jednorodnymi. Różnią się między sobą chociażby formą prawną, która może przyjąć postać stowarzyszenia, związku stowarzyszeń, bądź fundacji. Różna jest także wielkość poszczególnych LGD, a także liczba gmin (od **1** do **23** gmin) i osób (od **10 211** do **147 075** mieszkańców) objętych przez pojedynczą LSR.

Ponieważ liczba ludności z obszaru LSR bezpośrednio przekładała się na wielkość budżetu całej grupy, różnią się one między sobą także pod względem wysokości środków leżących w ich dyspozycji (od **1,5 mln** do **21,6 mln PLN** na jedną LSR). Odmienne z założenia, bo odpowiadające problemom zdiagnozowanym dla każdego z obszarów, są również misja, cele i priorytety zawarte w poszczególnych strategiach. W grupie wszystkich LGD mamy ponadto 4 funkcjonujące jednocześnie jako LGD i LGR oraz **23** LGD międzywojewódzkie (z czego **21** działa na terenie 2 województw, a **2** obejmują swoją strategią obszar z 3 województw).

Co ważne, LGD na realizację swoich strategii pozyskują środki z różnych źródeł. Jak wynika z przeprowadzonego w 2011 r. przez MRiRW badania ankietowego LGD, dotyczącego podejścia Leader w PROW 2007-2013 oraz oczekiwań odnośnie nowego okresu programowania, znacząca część grup, poza składkami członkowskimi oraz środkami PROW 2007-2013, korzysta także z innych form finansowania projektów. Najczęściej w tym celu wykorzystywane są środki pochodzące z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, środki gminne, powiatowe i urzędu marszałkowskiego oraz te pochodzące z kredytów bankowych, Fundacji Wspomagania Wsi i Funduszu Inicjatyw Obywatelskich.

Ponadto część grup przystąpiła do programu „Działaj Lokalnie” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, w ramach którego jako Ośrodki „Działaj Lokalnie” otrzymują środki, które następnie rozdysponowują na swoim obszarze, organizując lokalne konkursy grantowe. Dofinansowanie w maksymalnej kwocie **6 000 PLN** może być przyznane na projekty aktywizujące mieszkańców, bądź podnoszące jakość ich życia.

Dotychczasowe osiągnięcia

Poniżej zaprezentowane zostały wybrane efekty dotychczasowej działalności LGD, które niezbiecnie świadczą o tym, że grupy, mimo iż ich codzienne funkcjonowanie nie zawsze przebiega bezproblemowo, w wielu dziedzinach odniosły sukces i obecnie niezwykle trudno byłoby wyobrazić sobie bez nich polską wieś.

W pierwszej kolejności pozwólmy przemówić liczbom, które najlepiej zaświadczą o skali wykonywanej przez LGD pracy, zasięgu prowadzonej przez nie aktywizacji oraz dokonującym się dzięki temu przeobrażeniu obszarów wiejskich.

W ramach osi 4 Leader w latach 2007-2013 dostępnych jest **2 940 516 756,45 PLN**, w tym:

- w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” **2 344 212 265,60 PLN** (w tym **248 823 292,65 PLN** w ramach dodatkowych środków);
- w ramach działania 421 „Wdrażanie projektów współpracy” – **54 156 833,24 PLN**;
- w ramach działania 431 „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” – **542 147 657,61 PLN** (w tym **19 716 462,21 PLN** w ramach dodatkowych środków).



Od momentu uruchomienia osi 4 do końca pierwszej połowy 2013 r. (w ramach tylko pierwszego ze wskazanych powyżej działań) do wszystkich LGD złożono **52 473** wnioski o przyznanie pomocy na łączną kwotę **3 834 010 368,49 PLN**. Zdecydowanie największym zainteresowaniem wnioskodawców cieszyły się małe projekty, które stanowią aż **72%** liczby wszystkich złożonych wniosków w ramach działania 413.

Do końca czerwca 2013 r. w zakresie tego działania podpisano **22 630** umów przyznania pomocy na kwotę **1 719 736 956,79 PLN**, stanowiącą **65,45%** dostępnego limitu finansowego.

Efektom wsparcia udzielanego w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w zakresie małych projektów jest:

- organizacja **3 772** imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych;
- remont lub wyposażenie **2 822** świetlic wiejskich;
- budowa, odbudowa lub oznakowanie **2 517** obiektów małej infrastruktury turystycznej;
- organizacja **1 062** szkoleń lub innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym.



Ponadto Działanie 413 w zakresie dotyczącym odnowy wsi, umożliwiło realizację projektów dzięki którym:

- zbudowano, zmodernizowano lub wyposażono:
 - » **1 724** budynki pełniące funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno-kulturalne, w tym świetlice, domy kultury (z wyłączeniem szkół, przedszkoli i żłobków),
 - » **1 488** obiektów sportowych, placów zabaw, miejsc rekreacji, przeznaczonych do użytku publicznego,
 - » **672** obiekty małej architektury,
 - » **109,51 km** ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych,
- odnowiono:
 - » **116** elewacji zewnętrznych i dachów w zabytkowych budynkach architektury sakralnej i cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków,
 - » **33** zabytkowe budynki użytkowane na cele publiczne,
 - » **25** pomników historii,
 - » **6** miejsc pamięci.

Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju umożliwia również mieszkańcom obszaru objętego LSR dywersyfikację swojej działalności poprzez realizację projektów zgodnych z wymogami stawianymi w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”. Przyczyniło to się do realizacji projektów, w ramach których rozpoczęto świadczenie dodatkowych usług:

- dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa (**672** umowy przyznania pomocy),
- turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem (**191** umów),
- dla ludności (**160** umów),
- budowlanych oraz instalacyjnych (**64** umowy).

Bardzo ważnym elementem LSR i działania Wdrażanie LSR jest możliwość tworzenia miejsc pracy na obszarach objętych LSR. Dzięki pomocy udzielonej na operacje zgodne z wymogami stawianymi w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” dofinansowano 699 tworzących się lub rozwijających się przedsiębiorstw. Otrzymana pomoc została wykorzystana przez beneficjentów na prowadzenie działalności związanej z:

- usługami dla ludności (**251** umów przyznania pomocy),
- usługami turystycznymi oraz związanymi ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem (**140** umów),
- robotami i usługami budowlanymi oraz instalacyjnymi (**108** umów),
- usługami dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa (**53** umowy)
- sprzedażą detaliczną (**43** umowy),
- rzemiosłem lub rękodzielnictwem (**33** umowy).



LGD a aktywizacja lokalnej społeczności, tworzenie więzi międzyludzkich i wzmacnianie kapitału społecznego

Jednym z podstawowych zadań stawianych przed LGD jest wzmacnianie kapitału społecznego oraz animowanie lokalnych społeczności w celu zwiększenia poziomu zaangażowania mieszkańców w rozwój swego obszaru.

O skuteczności działań aktywizacyjnych LGD świadczy m.in. liczba strategii wdrażanych w ramach podejścia Leader w Polsce.

Nie ulega wątpliwości, że warunki, w jakich pracują LGD są warunkami trudnymi. Obszary wiejskie charakteryzują się wyższym niż na obszarach miejskich wskaźnikiem bezrobocia. Ponadto na znacznie szerszą skalę mieszkańcy obszarów wiejskich doświadczają wszelkiego rodzaju wykluczeń tj. ograniczony dostęp do cyfrowych technologii komunikacyjnych, usług zdrowotnych czy instytucji społecznych i kulturowych.

W tym kontekście niezwykle ważne są działania ukierunkowane na pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców wsi i zwiększenie ich zdolności współpracy i realizacji operacji. Świadectwem potwierdzającym duże zaangażowania LGD w działania aktywizujące są chociażby dane liczbowe zawarte we wspomnianym już „Sprawozdaniu z realizacji PROW 2007-2013”.

Zgodnie z nimi do 30 czerwca 2013 r. w szkoleniach kadr uczestniczących we wdrażaniu LSR i szkoleniach organizowanych dla potencjalnych beneficjentów w ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” wzięły udział **141 804** osoby. Ponadto do połowy 2013 r. LGD udzieliły wsparcia doradczego **59 576** podmiotom, z których **13 833** złożyły wnioski o przyznanie pomocy, a **5 889** otrzymało już wsparcie na realizację operacji.

LGD a rozwój przedsiębiorczości i nowe miejsca pracy

Biorąc pod uwagę zasygnalizowane już w poprzednim punkcie niniejszej broszury problemy mieszkańców obszarów wiejskich związane z wysokim poziomem bezrobocia, ale również z relatywnie niskimi wynagrodzeniami oraz ograniczonymi możliwościami dywersyfikacji swoich dochodów, z uznaniem należy odnotować działania LGD zmierzające do poprawy sytuacji zastanej na terenie realizacji LSR, co przyczyniło się do stworzenia **444** miejsc pracy, w tym:

- w ramach małych projektów **22** stałych i **152** sezonowych, a związanych z wprowadzaniem na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach, turystyką i rekreacją oraz zachowywaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego;
- w ramach operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy dla działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” **93** stałych i **30** sezonowych, z których większość dotyczyła dodatkowych usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa.
- w przypadku operacji odpowiadających warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” **147** miejsc pracy, z czego **52** związanych z sektorem usług dla ludności.



Dodatkowo zanotowano wzrost dochodu brutto z wspieranej działalności pozarolniczej o **11 394 226,14 PLN**, w tym o **2 786 765,99 PLN** w związku ze wsparciem Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej oraz o **8 607 460,15 PLN** w związku ze wsparciem Tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw.

Należy więc docenić wkład LGD w rozwój zatrudnienia na wsi obszarach wiejskich, szczególnie iż wpisuje się on w holistyczną wizję rozwoju poszczególnych obszarów, zmierzającą do całościowej poprawy warunków i jakości życia na wsi.

Warto więc zauważyć, że poza tworzeniem miejsc pracy, w ramach osi 4 wspierane są także inne działania zmierzające do szeroko pojętego wsparcia przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

Beneficjenci uzyskują pomoc również na organizację szkoleń, badanie rynku produktów i usług lokalnych, promocję lokalnej przedsiębiorczości oraz na rozpoczęcie produkcji i wprowadzenie na rynek towarów i usług bazujących na lokalnych zasobach, tradycjach i dziedzictwie.

Interesującym przykładem projektu holistycznie oddziałującego na obszar działania (w tym przypadku kilku współpracujących ze sobą) LGD, który przełożył się dodatkowo na powstanie nowych i rozwój istniejących mikroprzedsiębiorstw jest – nagrodzony na międzynarodowym konkursie dla najlepszych projektów współpracy nordycko-bałtyckiej (w kategorii rozwój lokalny) – projekt „Transgraniczna Przedsiębiorczość Blekinge – Warmia/Mazury”.

Przedsiębiorcy
o polskich korzeniach
pomagają swoim
szwedzkim kolegom,
Kyrkhult,
13.05.2013,
zdjęcie Piotr Wawrzyniuk



Próbne połowy przez polskich wędkarzy w Järnavik, Blekinge.
20.04.2013, zdjęcie Piotr Wawrzyniuk



Projekt zrealizowany we współpracy szwedzkiej LGD – LAG LEADER Blekinge oraz 2 polskich grup – LGD „Brama Mazurskiej Krainy” oraz LGD „Warmiński Zakątek” poprzez wymianę doświadczeń i dobrych praktyk miał na celu zwiększenie potencjału turystycznego obszarów partnerskich przez wykreowanie nowych produktów turystyki wiejskiej, wzrost ruchu turystycznego na obszarach objętych projektem, a tym samym dochodu przedsiębiorców działających w tej branży, zintegrowanie lokalnych środowisk i utworzenie konsorcjów produktowych i grup partnerskich.

W rezultacie w rejonie Blekinge powstało 5 małych firm założonych przez osoby z Polski i Litwy. Ponadto polscy przedsiębiorcy utworzyli sieć współpracy KompetensPo(o)len, która pomaga innym firmom wejść na rynek polski. Wszystko to nie byłoby możliwe, gdyby nie wypracowane w trakcie realizacji projektu kontakty i wzajemne zrozumienie warunków i charakteru współpracujących obszarów.

Polska żywność na jarmarku dożynkowym w Olofström,
24.09.2013, zdjęcie Iwona Słojka



Uczestnicy projektu z Polski przygotowują tradycyjny
szwedzki posiłek, Björklyckan, SE,
21.07.2013, zdjęcie Barbara Tyszka



LGD a lokalny produkt żywnościowy

Wiele LGD decyduje się wspierać w ramach swoich strategii produkty lokalne z obszaru swojego działania. Wydaje się zresztą, że jako organizacje działające lokalnie i zrzeszające przedstawicieli różnych środowisk mają do tego największe predyspozycje i szczególne upoważnienie. Grupy, poza oferowaniem wnioskodawcom możliwości ubiegania się o wsparcie na produkcję lokalnych wyrobów, podejmują również działania przyczyniające się do promocji i ochrony tych produktów.

Udział LGD w tworzeniu marki produktów lokalnych przyczynia się do budowania rozpoznawalności produktów i regionu. Przykładowo LGD „Dolina Raby” promuje podczas imprez krajowych i międzynarodowych wytwory 10 współpracujących z nią producentów tradycyjnej, zdrowej żywności tj. Chleb Żarnowy z Łomnej, Makaron Domowy Wiśnicki, Jabłka z Leszczyny czy suska sechlońska. Do tej pory grupa uczestniczyła m.in. w Międzynarodowych Targach Rolnych w Nitrze na Słowacji, Międzynarodowych Targach Turystycznych „Na Styku Kultur w Łodzi”, Międzynarodowych Targach Łódzkich, Krakowskim Salonie Turystycznym, Targach Agrotavel Kielce i w Małopolskim Festiwalu Smaków.

Grupy nie ograniczają się jednak tylko do uczestnictwa w tego typu imprezach, ale same są organizatorami podobnych wydarzeń. Wśród nich można wymienić np. konkursy potraw regionalnych organizowane przez Podhalańską LGD, święto ziemniaka organizowane przez LGD „Nad Białą Przemszą” oraz imprezę promującą kartacze „Kartaczewo”, której współorganizatorem jest LGD Lider w EGO.

LGD „Nad Białą Przemszą” promuje ponadto produkty lokalne ze swojego obszaru poprzez wprowadzanie ich do stworzonego przez siebie rejestru. Najlepsze z nich wyróżnia specjalnym znakiem promocyjnym. Obecnie rejestr zawiera 130 produktów, w tym 12 ze znakiem „Jurajskiej Kryształowej Jaszczurki”, do których zaliczają się m.in.: „Czar pustyni” (napój alkoholowy z żyta i grochu), „Jagnięcina jurajska z owcy olkuskiej” i „Smalec jurajski gotowany”.

Efektami działalności grup są także publikacje i foldery na temat produktów regionalnych tj. książka kulinarna wydana przez Podhalańską LGD, książka kucharska z najbardziej charakterystycznymi dla obszaru przepisami, nad której wydaniem pracuje LGD Stowarzyszenie „Kwartet na Przedgórzu”, czy foldery o produktach lokalnych przygotowywane przez LGD „Nad Białą Przemszą”.

Interesujący przykład projektu służącego promocji produktów regionalnych stanowi operacja „Budowa Centrum Produktu Lokalnego” realizowana przez LGD „Dunajec-Biała”. W jego ramach powstaje nowoczesny budynek o powierzchni użytkowej ponad 300 m², który pełnić ma funkcje centrum kultury ludowej i turystyki.

Zgodnie z planem będą się w nim odbywać wystawy, degustacje, warsztaty, prelekcje, spotkania tematyczne, kursy zdrowego gotowania itd., a w jednym z pomieszczeń zaplanowano urządzenie studia kuchennego na potrzeby promocji produktów lokalnych poprzez organizowane programy kulinarne.





LGD w nowym okresie programowania 2014-2020



Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność

Propozycje legislacyjne Komisji Europejskiej na nowy okres programowania przewidują w latach 2014-2020, znaczące wzmocnienie wymiaru terytorialnego polityki Unii Europejskiej m.in. poprzez zastosowanie nowych instrumentów rozwoju.

Jednym z nich ma być rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS), który ma przyczynić się do realizacji powyższego celu poprzez oddanie w ręce lokalnych społeczności możliwości decydowania o realizacji części działań ukierunkowanych na rozwój lokalny. RLKS, stanowiąc kontynuację i rozwinięcie podejścia Leader (w przypadku Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) narzędzie to nadal określane jest nazwą Leader), ma w kompleksowy i zintegrowany sposób wspierać oddolne inicjatywy i w rezultacie – stanowić jeszcze skuteczniejszą odpowiedź na potrzeby lokalnych społeczności.



RLKS przejmując główne zasady, nazewnictwo i ogólne rozwiązania stosowane w podejściu Leader, w odróżnieniu od niego, umożliwi LGD wybranym na następny okres programowania, finansowanie strategii nie tylko z EFRROW czy Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, ale także z Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Podkreślenia wymaga fakt, że zgodnie z propozycjami KE, jedynie w przypadku EFRROW, RLKS jest instrumentem obowiązkowym i należy na niego przeznaczyć min. 5% środków w ramach tego funduszu. W odniesieniu do funduszy strukturalnych jest to narzędzie fakultatywne, a o jego zastosowaniu, ze względu na regionalizację programów operacyjnych polityki spójności oraz polityki rozwoju, będą samodzielnie decydować poszczególne regiony.

Podstawę dla programowania podejścia Leader w nowym okresie stanowią art. 42-45 projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz art. 28-31 projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (tzw. Rozporządzenie CPR).



Zgodnie z nimi RLKS będzie prowadzony w oparciu o lokalne strategie rozwoju, przygotowane i realizowane przez lokalne grupy działania, w skład których wejdą przedstawiciele podmiotów publicznych, gospodarczych i społecznych z terenu objętego LSR.

Nowością, w porównaniu z kończącym się okresem programowania, jest określenie przez KE, już na poziomie unijnych rozporządzeń, podstawowego zakresu zadań LGD, obejmującego:

1. Rozwijanie potencjału podmiotów lokalnych do opracowywania i realizowania operacji;
2. Opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury i kryteriów wyboru operacji, które pozwalają uniknąć konfliktów interesów, gwarantują, że co najmniej 50% głosów w decyzjach dotyczących wyboru pochodzi od partnerów spoza sektora publicznego, przewidują możliwość odwołania się od decyzji w sprawie wyboru i umożliwiają wybór w drodze procedury pisemnej;
3. Zapewnianie spójności ze strategią rozwoju lokalnego podczas wyboru operacji poprzez uszeregowanie ich pod względem ważności w zależności od ich wkładu w realizację celów strategii;
4. Opracowanie i publikowanie zaproszeń do składania wniosków lub trwająca procedura składania projektów, w tym określanie kryteriów wyboru;
5. Przyjmowanie wniosków o wsparcie i dokonywanie ich oceny;
6. Wybór operacji i ustalanie kwoty wsparcia oraz, w stosownych przypadkach, przedkładanie wniosków do organu odpowiedzialnego za ostateczną weryfikację kwalifikowalności przed zatwierdzeniem;
7. Monitorowanie realizacji strategii rozwoju lokalnego i operacji będących przedmiotem wsparcia oraz przeprowadzanie szczegółowych działań w zakresie oceny związanych ze strategią rozwoju lokalnego.

Powyższy katalog zadań stanowi istotne rozszerzenie w stosunku do roli, jaką w latach 2007-2013 pełnią w Polsce lokalne grupy działania. W nowym okresie grupy będą mogły bowiem nie tylko dokonywać oceny w zakresie zgodności operacji z lokalną strategią rozwoju, ale także decydować o wysokości wsparcia, jakie zostanie przyznane beneficjentowi.

Poszerzenie funkcji, jakie w latach 2014-2020 będą pełnić LGD wymaga szczególnego wsparcia tych instytucji w przyszłym okresie. Zgodnie z ww. projektami rozporządzeń unijnych każde państwo członkowskie ma obowiązek zapewnić wsparcie przygotowawcze, które pozwoli tym podmiotom nie tylko utrzymać potencjał i doświadczenia zdobyte podczas wdrażania podejścia Leader w ramach PROW 2007-2013, ale również umożliwi im właściwe przygotowanie się do nowego okresu programowania. Pomoc będzie mogła być przyznana w szczególności na bieżącą działalność LGD oraz prowadzone przez nią działania aktywizacyjne, a także na przygotowanie nowej LSR.

Oprócz wsparcia przygotowawczego podejście Leader w kolejnym okresie finansowania ma objąć także następujące poddziałania:

- realizację operacji w ramach LSR,
- przygotowanie i realizację działań w zakresie współpracy,
- koszty bieżące,
- aktywizację.



Umowa Partnerstwa

Zgodnie z zapisami projektu unijnego rozporządzenia CPR, każde państwo członkowskie jest zobowiązane przygotować umowę partnerstwa. Dokument ten, przygotowany przy udziale partnerów, obejmujących m.in. przedstawicieli władz samorządowych i reprezentantów społeczeństwa obywatelskiego, ma regulować najistotniejsze kwestie związane z wykorzystaniem wsparcia dostępnego w ramach funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych w latach 2014-2020. Umowa powinna prezentować priorytety, jakie państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy pomocy dostępnych funduszy oraz określać sposoby skutecznego ich wykorzystania.



PROW 2014-2020

Na podstawie projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich kraje członkowskie opracowują PROW na lata 2014-2020. Konsultacje z zainteresowanymi podmiotami odgrywają szczególnie dużą rolę w pracach nad przyszłym kształtem podejścia Leader. Istotną funkcję pełni w nich zwłaszcza Grupa Tematyczna do spraw Podejścia Leader, stanowiąca ciało doradcze i opiniujące Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, powołane w ramach działalności Grupy Roboczej ds. Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Uczestniczący w jej pracach przedstawiciele LGD, LGR, samorządów województw oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wnoszą istotny wkład w dyskusję nt. kolejnego okresu programowania i aktywnie uczestniczą w wypracowywaniu rozwiązań na lata 2014-2020 w zakresie kwestii tj. określenie definicji obszaru pojedynczej LSR czy ustalenie podziału zadań między LGD, a samorządem województwa.



Podkreślenia wymaga fakt, iż przygotowany projekt nowego PROW zakłada istotne zmiany obecnie funkcjonującego modelu, wynikające z konieczności dostosowania się do wymogów postawionych przez nowe rozporządzenia UE, a także wykorzystania dotychczasowych doświadczeń płynących z wdrażania podejścia Leader, tak aby projekty realizowane przez beneficjentów w kolejnej perspektywie finansowej, przełożyły się na jeszcze bardziej pozytywne i długotrwałe rezultaty. W tym celu – biorąc pod uwagę przypisanie podejścia Leader do unijnego priorytetu nr 6 w zakresie rozwoju obszarów wiejskich polegającego na „zwiększaniu włączenia społecznego, redukcji ubóstwa, i promowaniu rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich” – projekt nowego PROW przewiduje realizowanie w ramach poszczególnych LSR operacji przyczyniających się przede wszystkim do:

- przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i wzmocnienia kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspierania inicjatyw lokalnych,
- tworzenia miejsc pracy i stworzenia warunków umożliwiających podjęcie pracy osobom dotąd pozostającym bez pracy, a także stworzenie korzystnych warunków do tworzenia nowych firm, sprzyjających zwiększeniu potencjału osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy,
- wykorzystania lokalnych zasobów: surowców, miejscowej infrastruktury, lokalizacji (położenia geograficznego), dziedzictwa kulturowego, historycznego (tradycji), przyrodniczego, potencjału mieszkańców, itp.

Ponadto, opierając się na wynikach przeprowadzonych badań ewaluacyjnych, które wskazywały na ograniczoną efektywność działań najmniejszych LGD, projekt PROW na lata 2014-2020 zakłada podniesienie dolnej granicy liczby mieszkańców na obszarze, na którym może być realizowana LSR z 10 000 do 30 000. Dodatkowo proponuje się wprowadzenie zakazu zawiązywania się LGD na obszarze tylko jednej gminy, by zwiększyć współpracę pomiędzy sąsiadującymi obszarami gmin oraz wzmocnić transparentność działań LGD.

Wybór LGD do realizacji LSR w nowym okresie programowania przeprowadzą samorządy województw, które podczas oceny LSR będą mogły korzystać ze wsparcia zewnętrznych ekspertów.

Sam konkurs na wybór LSR zostanie ogłoszony w terminie jednokowym w całym kraju, a ocena LSR i LGD we wszystkich województwach zostanie dokonana w oparciu o takie same kryteria dostępu i wyboru.

Zgodnie z zapisami projektu Rozporządzenia CPR, LGD przystępujące do konkursu powinny przedstawić LSR zawierającą co najmniej następujące elementy:

- definicję obszaru i ludności objętych strategią,
- analizę potrzeb i potencjału rozwojowego obszaru, w tym analizę SWOT,
- opis celów i wskaźników LSR wraz z opisem zintegrowanego i innowacyjnego charakteru strategii,
- opis procesu angażowania społeczności lokalnej w realizację LSR,
- plan działania, obrazujący w jaki sposób poszczególne cele strategii przełożą się na konkretne działania,
- opis mechanizmów zarządzania i monitorowania LSR,
- budżet LSR.

Odnosząc się do propagowanego przez Komisję Europejską przeniesienia na poziom lokalny większej odpowiedzialności i decyzyjności w zakresie działań objętych podejściem Leader projekt nowego PROW zakłada także przekazanie LGD pełnej odpowiedzialności za realizację projektów polegających na dystrybucji mikrograntów. Projekty te określane mianem parasolowych mają w latach 2014-2020 stanowić odpowiedź na pojawiające się dość powszechnie problemy związane z wdrażaniem inicjatyw społecznych o małym budżecie, które w obecnym okresie programowania podlegają tym samym zasadom weryfikacji, co duże projekty inwestycyjne.

Nowe rozwiązania zakładają wprowadzenie uproszczonego systemu mikrograntów, polegającego na wdrażaniu przez mieszkańców obszaru projektów małej skali w oparciu o wsparcie uzyskane bezpośrednio z LGD. Beneficjentem takich projektów byłaby LGD i to ona rozliczałaby się z ich realizacją. Wprowadzenie projektów parasolowych powinno znacząco wpłynąć na zmniejszenie obciążenia administracyjnego instytucji wdrażających podejście LEADER oraz zachęcić lokalne społeczności do większej aktywności w zakresie składania wniosków.

ISBN 978-83-62164-21-9



Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
00-930 Warszawa, ul. Wspólna 30
tel. 22 623 18 42, fax 22 623 20 51